

N:o 18.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 Maj 1884, kl. 2 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändring af 107 § Regeringsformen.*

Herr Friherre *Klinckowström* har genom en i Första Kammaren väckt, till Konstitutions-Utskottet öfverlemnad motion, N:o 53, hemställt om ändring af ofvannämnda lagrum.

Motionären anmärker, hurusom det vore af vigt, att Riksdagen kunde genom Konstitutions-Utskottet draga till ansvar den eller de Konungens rådgifvare, som möjligen felat, genom de råd de lemnat eller de åtgärder de vidtagit rörande dispositionen af statsverkets medel, emot Regeringsformens 64 och 65 §§ samt 5 § af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter. Detta låte sig emellertid under nuvarande förhållanden icke göra, enär de statsräkenskaper, som motsvara de i Konstitutions-Utskottet till granskning föreliggande statsrådsprotokoll, icke funnes för samma Utskott eller för Stats-Utskottet, lika litet som för Riksdagen, tillgängliga eller reviderade. Enligt motionärens förmenande borde, oafsedt den granskning Konstitutions-Utskottet vid hvarje riksdag företager af Statsrådets protokoll under närmast föregående året, Riksdagens med anledning deraf lemnade décharge icke utgöra, såsom enligt nu gällande bestämmelser vore förhållandet, ett hinder för ett följande Konstitutions-Utskott och en följande Riksdag att på grund af verkställd revision, genom Riksdagens

revisorer, af statsverkets räkenskaper, när sådan revision på behörigt sätt till Riksdagens kunskap kommit, göra de anmärkningar mot Statsrådets ledamöter, enligt Regeringsformens 64 och 65 §§ samt 5 § af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter, hvartill sistnämnda revision kunde föranleda.

Motionären föreslår därför, att åt sista stycket af Regeringsformens 107 § måtte gifvas följande förändrade lydelse:

»Allt hvad Riksdagen efter granskning godkänt eller lemnat oanmärkt, bör anses hafva vunnit décharge i afseende på det granskade, och ingen ny, till ansvarighet förbindande, granskning af ny Riksdag i samma mål vara tillåten»; *utom hvad angår det ansvar Statsrådets ledamöter, enligt §§ 64 och 65 Regeringsformen, äro underkastade och hvarå åtal må ega rum vid den riksdag, som erhållit behörig del af senaste af Riksdagens revisorer granskade statsverkets räkenskaper.* »Dock bör, oakadt den af Riksdagens Utskott — — — embetsbefattning tillkommer.»

Utskottet vill icke bestrida, att fall kunna förekomma, i hvilka statsrådsprotokollen ej lemna erforderlig ledning för bedömandet, huru vida statsmedlen användts i full öfverensstämmelse med hvad fastställt blifvit, och att händelser fördenskull kunna inträffa, då Konstitutions-Utskottet, oakadt all använd uppmärksamhet, kommit att förbise felaktigheter, hvartill Konungens rådgifvare gjort sig skyldiga i fråga om användandet af statens medel. Men denna omständighet är enligt Utskottets uppfattning icke egnad att utan vidare läggas till grund för ett sådant förslag som det förevarande.

Det lagbud, hvars utsträckta användning detta förslag afser, är 106 § Regeringsformen. Såväl grunderna i motionen som det sätt, hvarpå den föreslagna lagförändringen affattats, gifva oförtydligt vid handen, att någon annan form af Statsrådets ansvarighet än den, hvarom nämnda lagrum handlar, ej är af motionären åsyftad. För att tillmäta förslaget giltighet måste man alltså förutsätta, att af Konstitutions-Utskottet skulle kunna förbises, och först efteråt genom statsrevisorerna upptäckas, felaktigheter af den betydelse att, derest de vid Konstitutions-Utskottets granskning framträdde, de skulle hafva föranlett åtal inför Riksrätt. En dylik förutsättning är emellertid i och för sig föga sannolik och saknar jemväl allt stöd af vunnit erfarenhet. Utskottet har sig icke bekant någon händelse, i hvilken först genom statsrevisionen kommit att uppmärksammas åtgärder af den svåra beskaffenhet att,

om de tidigare iakttagits, ett åtal inför Riksrätt skulle hafva blifvit deras antaliga påföljd. Men ett väsentligt vilkor för en lagförändring är väl, att någon faktisk anledning synts göra förändringen af nöden. På grund af blotta möjligheter, hvilkas inträdande ej af vunnen erfarenhet gjorts antagligt, bör en förändring icke genomföras.

Skulle mot förmodan förslaget åsyfta att bereda utväg för Riksdagen att få äfven den ringaste felaktighet vid regeringens medelförvaltning gjord till föremål för ett riksrättsåtal, så gäller emot det samma, att det angifver en ståndpunkt, hvilken ej öfverensstämmer med den hos oss af goda grunder hittills följda uppfattning, att åtal inför Riksrätt må ega rum allenast vid fall af någon större betydelse. För rättelses vinnande vid de smärre afvikelser, som genom statsrevisionen kunna ådagaläggas, lärer Riksdagen ingalunda sakna utvägar, äfven om rättigheten att anställa formligt åtal ej längre förefinnes.

Emot det framlagda förslaget skulle i öfrigt kunna anmärkas, att, äfven om man ansåge detsamma vara byggt på giltiga grunder, det dock ej kunde i dess föreliggande form godkännas. Klart är, att något ansvar ej borde vid en senare riksdag kunna ifrågakomma för andra fall, än der vid tidigare granskning en förelupen felaktighet verkligen blifvit förbisedd. Efter det sätt, hvarpå förslaget är affattadt, skulle emellertid en anmärkning, som vid en föregående riksdag afhandlats men funnits ej böra föranleda någon åtgärd, kunna vid en efterföljande riksdag å nyo upptagas.

Med stöd af det anförda hemställer Utskottet,

att Herr Friherre Klinckowströms förevarande motion ej må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 Maj 1884.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herrar *L. Jönsson, Farup, Norén, Johnson, J. Andersson, Borg och Wallenius;*

af Herr *Rundbäck*: »Sedan Konstitutions-Utskottet granskat statsrådsprotokollen och icke funnit de deri omförmälda regeringsåtgärderna böra föranleda till någon anmärkning, så är klart, hvilket ock i grundlagen tydligen bestämmes, att någon ny och till anmärkning ledande framställning icke bör, icke kan ifrågakomma, *i fråga om det granskade*. Samma förhållande måste äfven ega rum i allt hvad Riksdagen efter granskning godkänt eller lemnat oanmärkt, men deraf följer, enligt min åsigt, ingalunda, att sådana regeringsåtgärder, som hvarken Riksdagen eller Konstitutions-Utskottet granskat, skola vara frikallade från framtida ansvarspåföljd blott derföre, att protokollsgranskningen är verkställd och décharge derför lemnad.

Statens medelförvaltning och granskningen af statsverkets räkenskaper, som i många fall icke sammanfaller, vare sig till tid eller sätt, med protokollsgranskningen, kan icke af Konstitutions-Utskottet granskas och bedömas samtidigt med protokollen; men om man anser, att en oriktig anordning eller felaktig förvaltning af statens medel icke kan föranleda till någon framställning eller anmärkningsanledning från Riksdagens eller Konstitutions-Utskottets sida, sedan décharge lemnats efter verkställd protokollsgranskning; så omintetgöras dermed bestämmelserna uti Regeringsformens 64 och 65 §§, af Riksdagsordningens 39 § samt af § 5 uti ansvarighetslagen. En misstyding och inskränkning får derigenom äfven 3 mom. i Regeringsformens 107 §, hvilket, enligt min uppfattning och enligt sin nuvarande lydelse, lemnar Riksdagen öppen rätt att framställa anmärkningar, om anledning derför förefinnes mot statens medelförvaltning, intill dess den i sin ordning hunnit granskas och godkännas. Med en sådan uppfattning synes mig den ifrågasatta grundlagsförändringen icke vara behöflig, men då Utskottet uttalat en motsatt, torde, för undvikande af framtida missförstånd, det vara nyttigt att motionärens förslag antages, likasom att ansvarighetslagens 11 § affattas i enlighet dermed.»
